

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
im. Stanisława Staszica
w Krakowie

**WYDZIAŁ INŻYNIERII METALI I
INFORMATYKI PRZEMYSŁOWEJ**

Metalurgia Metali Nieżelaznych

Wykład 17

Autorzy:

prof. dr hab. inż. Jan Wypartowicz

prof. dr hab. inż. Andrzej Łędzki

dr inż. Paweł Drożdż

dr inż. Ryszard Stachura

Własności manganu

Mangan jest srebrzysto-szarym metalem, podobnym do żelaza. Twardy i bardzo kruchy. Topi się trudno, za to łatwo utlenia. W porównaniu z żelazem łatwo paruje.

Temperatura topnienia 1246 °C, temperatura wrzenia 2061 °C. Gęstość stałego Mn 7.21 g/cm³, ciekłego Mn 5.95 g/cm³.

Występowanie manganu

Istnieje ok. 250 minerałów, które można uważać za rudy manganu. Są to głównie tlenki bezwodne lub uwodnione, rzadziej węglany i krzemiany.

Piroluzyt $\beta - \text{MnO}_2$

Braunit $\text{Mn}^{2+}\text{Mn}_6^{3+}\text{SiO}_{12}$

Manganit $\gamma - \text{MnOOH}$

Hausmanit Mn_2MnO_4

Jakobsyt Fe_2MnO_4

Rodonit $(\text{Mn}, \text{Fe}, \text{Ca})\text{SiO}_3$

Rodochrozyt MnCO_3

Metaliczny mangan znajduje się w bryłach pokrywających dna oceanu.

**Produkcja manganu 2005 r. (w tys. ton)
(statystyka obejmuje żelazomangan i manganokrzem)**

	FeMn powyżej 2% C	FeMn poniżej 2% C	SiMn
Europa	970	236	2074
Afryka i Bl. Wschód	384	152	266
Ameryka Płn. i Płd.	172	158	456
Azja i Australia	2221	422	3212
Razem	3757	968	6008

Metalurgia Metali Nieżelaznych W. 17.

Ceny manganu 2005 r.

Mangan elektrolityczny	2 USD/kg
Żelazomangan niskowęglowy	1.1 USD/kg
Żelazomangan wysokowęglowy	0.6 USD/kg

Zastosowanie manganu

Ponad 90 % w metalurgii stali jako powszechny składnik. Mangan pełni funkcje odtleniacza i stabilizatora siarki.

Większa zawartość Mn np. w tanich stalach nierdzewnych oraz stalach Hadfielda , a także w szeroko stosowanych stopach aluminium.

Ważniejsze związki manganu:

KMnO_4 – nadmanganian potasu – b. silny utleniacz i środek dezynfekujący.

MnO_2 – tlenek Mn(IV) jest używany jako katalizator (także depolaryzator w tzw. suchych ogniwach).

MnO – tlenek Mn(II) – składnik nawozów i w ceramice

Sole manganu stosowane do barwienia szkła.

Wzbogacanie rud manganowych

Oprócz kruszenia, mielenia i separacji sitowej stosowane są inne techniki stosowane jest wzbogacanie grawitacyjne, a na mniejszą skalę flotacja i wzbogacanie magnetyczne.

Następnym etapem jest spiekanie.

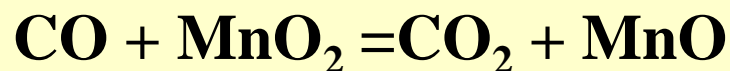
Przerób koncentratów na drodze elektrolizy

Roztwór do elektrolizy otrzymuje się przez ługowanie koncentratu manganowego.

Koncentrat musi być rozdrobniony do wielkości poniżej 75 μm .

Mielenie na sucho, a koncentrat transportowany pneumatycznie do ługowania.

Większość minerałów zawiera Mn(IV), którego związki są trudno rozpuszczalne. Dlatego stosuje się częściową redukcję do Mn(II) przez prażenie w atmosferze redukcyjnej w temp. 850 – 1000 $^{\circ}\text{C}$.

Wyprażony koncentrat musi być ochłodzony w atmosferze redukcyjnej poniżej 100 $^{\circ}\text{C}$, aby zapobiec reoksydacji.

Ługowanie

Koncentrat jest mieszany z zużytym elektrolitem, który zawiera 2 – 5 % kwasu siarkowego. Oprócz manganu rozpuszcza się żelazo Fe(II), także obecne w spieku.

Przy pH 5 – 6 Fe(II) utlenia się przy pomocy powietrza do Fe(III). Powstający wodorotlenek żelaza strąca się z roztworu.

Inne metale usuwane są w postaci siarczków przy odpowiednio dobranym pH. Roztwór przed elektrolizą poddaje się filtracji i oczyszczaniu (możliwa także wymiana jonowa i ekstrakcja).

Elektrowydzielanie

Chociaż mangan posiada dość silnie ujemny potencjał elektrodowy (- 1.13 V), to nadnapięcie wodoru na manganie jest tak wysokie, że umożliwia jego wydzielanie.

Konieczne jest, by w roztworze nie występowały inne kationy.

Mangan jest produkowany w elektrolizerze z diafragmą. Katoda jest wykonana z tytanu lub stali nierdzewnej. Anoda jest wykonana ze stopu ołowiu z wapniem lub ze srebrem. Ostatnio stosuje się anody powlekanie metalami z grupy platyny.

Diafragma jest zazwyczaj wykonana z polimerowej sztywnej tkaniny.

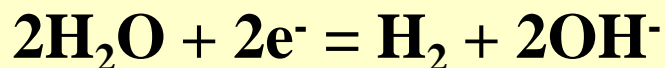
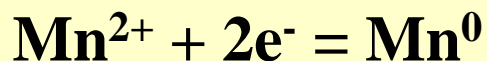
Przed poddaniem elektrolizie roztwór jest traktowany dwutlenkiem siarki lub dwutlenkiem selenu. Te substancje podnoszą wydajność prądową i zapewniają uzyskanie twardego i kruchego osadu α -Mn.

Do roztworu dodawany jest również siarczan amonowy jako pomocniczy elektrolit.

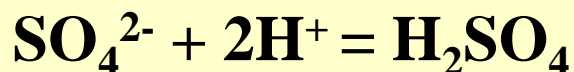
Parametry procesu:

Stężenie MnSO₄	4 %
Stężenie (NH₄)₂SO₄	13 %
pH	7.0
Gęstość prądu anodowa	1000 A/m²
Gęstość prądu katodowa	500 A/m²
Potencjał	5 – 7 V

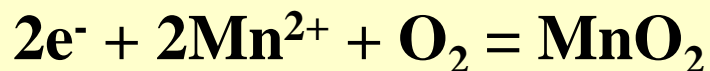
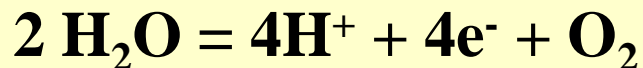
Reakcje katodowe:

Reakcja na diafragmie:

Reakcje anodowe:

Przebiegająca równocześnie elektroliza wody jest przyczyną niskiej wydajności prądowej (42 – 62 %).

Czas osadzania zależy od gęstości prądu i wynosi 12 – 30 godz. Wydajność prądowa spada silnie przy większej grubości osadu, ten z kolei musi mieć przynajmniej 1.5 mm grubości.

Po wyjęciu elektrody osad usuwany jest mechanicznie, płukany i suszony. Zaadsorbowany wodór jest usuwany przez ogrzewanie w powietrzu lub w atmosferze obojętnej.

Proces elektrotermiczny

Ruda manganowa jest topiona w piecu łukowym z ograniczoną ilością reduktora. W pierwszej kolejności redukuje się żelazo i niewielka ilość manganu. Tworzy się żelazomangan z niewielką zawartością manganu i dużą zawartością fosforu.

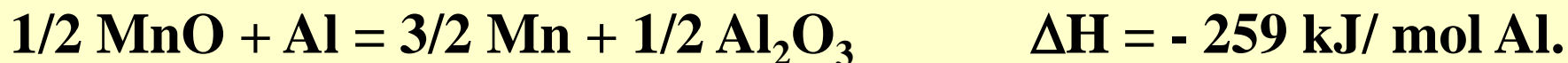
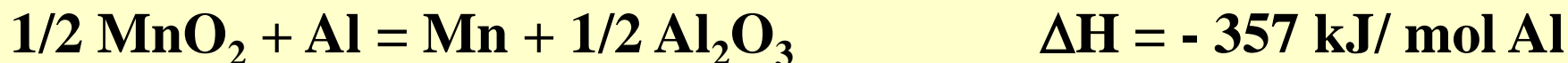
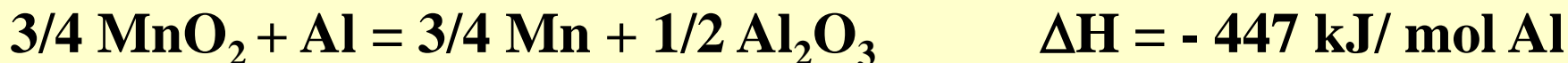
Właściwym surowcem do produkcji manganu jest żużel, który redukuje się do krzemo-manganu o zawartości krzemu ok. 30 %.

Ciekły krzemo-mangan jest traktowany w kadzi ciekłym żużlem zasadowym, który wiąże krzem. Proces ten jest dwuetapowy.

Otrzymany mangan elektrotermiczny zawiera 96 – 98 Mn, 3 % Fe, 0.5 % Si, 0.05 % C, 0.05 % P.

Proces aluminotermiczny

Możliwe są tu różne reakcje tlenków manganu z aluminium.

Ustalono, że entalpia reakcji pomiędzy 272 a 314 kJ/ mol Al pozwala na samoczynny przebieg procesu (bez dostarczania ciepła), a równocześnie proces ten nie jest wybuchowy.

Tak więc surowiec musi zawierać pewną ilość MnO albo Mn₃O₄. Uzyskuje się to w razie potrzeby przez prażenie w atmosferze redukcyjnej w temp. ok. 1000 °C.

Do koncentratu dodaje się wapno, aby związać krzemionkę i uzyskać płynny żużel, który łatwo oddziela się od ciekłego manganu.

Wadą procesu jest wysoka cena glinu, a także obecność pyłu aluminium i manganu w gazach z procesu.

Proces silikotermiczny

Surowcem jest tu albo ruda manganowa o niskiej zawartości żelaza, albo żużel o wysokiej zawartości manganu.

Krzem jest wprowadzany w postaci manganokrzemu, zawierającego 33 % Si i poniżej 3 % Fe.

Proces prowadzi się w piecu łukowym.

Otrzymuje się mangan o składzie: 93 – 97 % Mn, 1.5 % Si, C < 0.1 %, P < 0.06 %.

Własności krzemu

Krzem jest szarym pierwiastkiem z metalicznym połyskiem, twardy i kruchy. Prezentuje własności chemiczne pośrednie między metalami a niemetalami.

Pod względem elektrycznym jest półprzewodnikiem.

Temperatura topnienia 1687 °C, temperatura wrzenia 3538 °C.

Gęstość stałego krzemu 2.33 g/cm³, gęstość ciekłego 2.57 g/cm³.

Pod względem chemicznym krzem przypomina węgiel. Reaguje z chlorowcami i alkaliami, natomiast jest odporny na działanie kwasów (z wyjątkiem mieszaniny kwasu azotowego i fluorowodorowego).

Występowanie krzemu

Krzem jest drugim co do ilości (po tlenie) pierwiastkiem w skorupie ziemskiej i stanowi 25.7 % jej masy.

Występuje przede wszystkim jako dwutlenek krzemu, który ma postać wielu minerałów: piasek, ametyst, agat, kwarc, jaspis, chalcedon, flint, opal.

W licznych krzemianach i glinokrzemianach: granit, piaskowiec, skaień, azbest, mika, różne gatunki glin.

Produkcja krzemu

Krzem produkowany jest na trzech poziomach czystości:

- Czystości metalurgicznej MG-Si (najczęściej 99 - 99.7 % Si, główne zanieczyszczenia Fe, Al, Ca, Ti). Cena krzemu metalurgicznego do 2 USD/kg.

- Na ogniwa słoneczne SoG-Si (Al: 2- 3 ppm, Fe: 0.05 – 20 ppm, Ca: 0.06 – 0.3 ppm, Ti: 0.005 - 0.05). Krzem ten jest rafinowany metalurgicznie z gatunku MGSi, a następnie poddawany krystalizacji kierunkowej). Zapotrzebowanie rośnie w tempie 30 % rocznie. Aktualna cena 100 – 300 USD/kg.

-Krzem o czystości elektronicznej (półprzewodnikowej) SG-Si.

Obecnie światowa produkcja krzemu solarnego i półprzewodnikowego wynosi kilkadziesiąt tysięcy ton, a cena wynosi ok. 40 USD/kg.

Zastosowanie krzemu

Największe zużycie krzemu metalurgicznego (ok. 55 %) – stopy odlewnicze z glinem – siluminy.

Pozostały krzem w produkcji stali i żeliwa (głównie w postaci żelazokrzemu) oraz jako reduktor (np. magnezu w procesie Pidgeon).

W elektronice, fotonice i ogniwach słonecznych.

Związki krzemu:

Szkło na bazie SiO_2

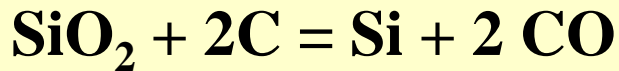
Jako składnik cementu, betonu i cegieł,

Porcelana techniczna i stołowa,

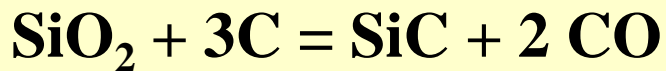
Węglik krzemu – ważny materiał ogniotrwały o dobrym przewodnictwie cieplnym i elektrycznym na tygle, rury pieców i elementy grzejne. Także jako proszek ścierny.

Produkcja metalurgicznego krzemu

Krzem metalurgiczny produkowany jest głównie przez redukcję karbotermiczną dwutlenku krzemu:

Podczas procesu karbotermicznego należy się zabezpieczyć przed dwoma reakcjami ubocznymi:

Proces prowadzony jest w elektrycznym piecu łukowym. W tym samym urządzeniu można również produkować żelazokrzem.

Przy produkcji krzemu używa się elektrod grafitowych, a przy produkcji żelazokrzemu spiekanych elektrod Soederberga (rura blaszana wypełniona masą węglową).

Metalurgia Metali Nieżelaznych W. 17.

Surowce: kwarcyt kawałkowy, koks,, np. koks naftowy, węgiel innego pochodzenia (drzewny) i kawałki drewna (dla poprawy wentylacji).

Na wyprodukowanie 1 Mg krzemu zużywa się:

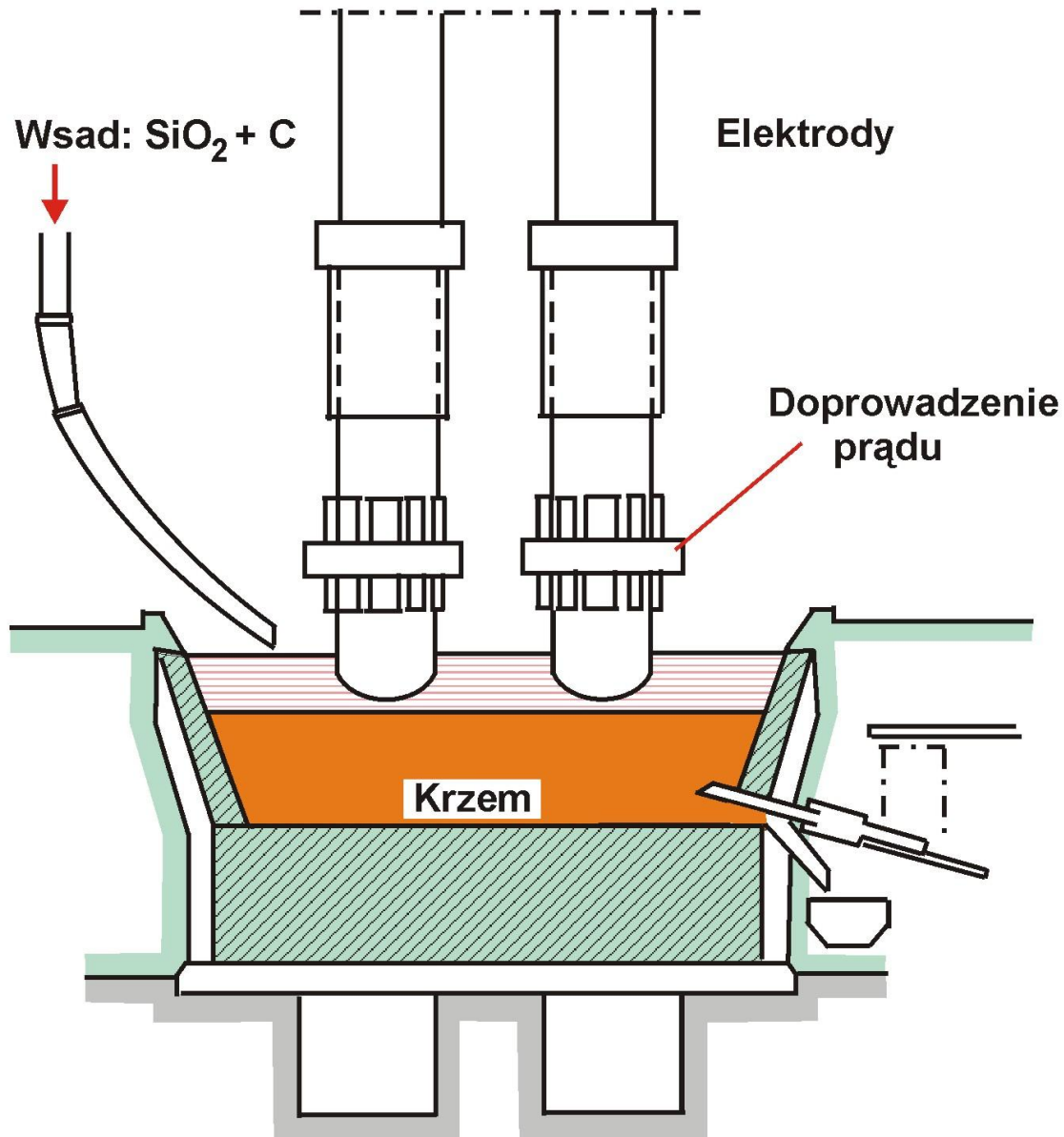
2.9 – 3.1 Mg kwarcytu,

1.2 – 1.4 Mg koksu.

Zużycie elektrod grafitowych 120 – 140 kg/Mg Si

Produktem jest krzem czystości metalurgicznej:

**0.5 % Fe, 0.4 % Al., 100 – 400 ppm Ca, Cr, Mg, Mn, Ni, Ti, V,
20 – 40 ppm B, Cu, P, Zr.**

Elektrotermiczna produkcja krzemu

Metoda oparta na czterofluorku krzemu

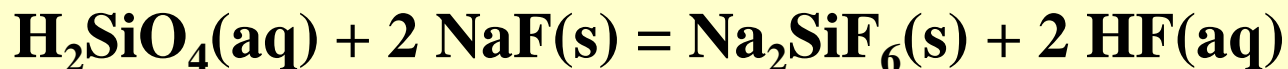
Surowcem jest czterofluorek krzemu SiF_4 , który jest otrzymywany przy produkcji superfosfatu z minerałów fosforanowych.

Ruda zawiera CaF_2 , który jest przetwarzany na HF działaniem kwasu siarkowego.

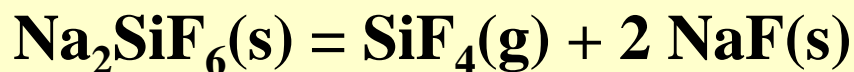
HF reaguje następnie z krzemionką i powstaje SiF_4 .

Po rozpuszczeniu SiF_4 w wodzie otrzymuje się kwas fluorokrzemowy H_2SiF_6 .

Po dodaniu fluorku sodu otrzymuje się fluorokrzemian sodu:

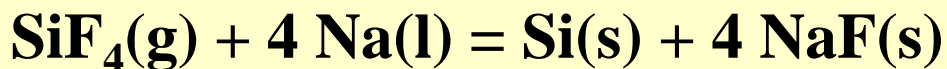

Po odfiltrowaniu roztworu i wysuszeniu Na_2SiF_6 rozkłada się w 920°C .

Następnie SiF₄ jest oczyszczane przez przepuszczanie nad żelazem w temperaturze 800 °C dla usunięcia resztek powietrza i SO₂, a następnie dodatkowo oczyszczane przez destylację.

Czterofluorek krzemu redukowany jest sodem do krzemu:

Krzem uzyskuje się w postaci proszku.

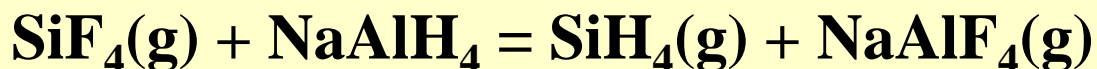
Reakcja jest egzotermiczna i jej ciepło wystarcza na utrzymanie temperatury reakcji 500 °C.

Dla oddzielenia krzemu od NaF mieszanina jest topiona, a zanieczyszczenia przechodzą do NaF.

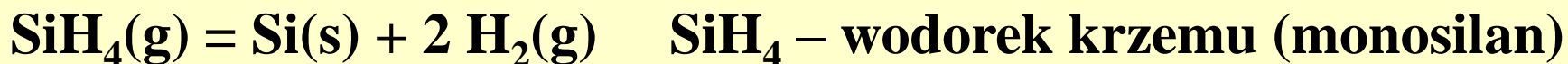
Proces wytwarza 4 razy więcej NaF niż krzemu, a więc jest opłacalny wtedy, gdy jest popyt na NaF.

Alternatywny sposób przeróbki kwasu fluorokrzemowego:

Można też używać KAlH_4 lub jego mieszaniny z NaAlH_4 .

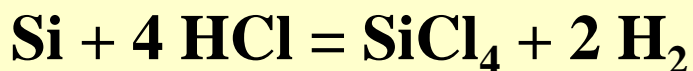
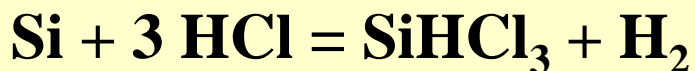

Produkcja krzemu elektronicznego (półprzewodnikowego)

Materiałem wyjściowym do produkcji SG-Si jest krzem metalurgiczny wyprodukowany metodą karbotermiczną (90 %) oraz metodą rozkładu wodorku (10 %).

Zmielony do rozmiarów piasku krzem umieszcza się w reaktorze fluidyzacyjnym, gdzie gazem nośnym jest chlorowódor. Reakcja przebiega w temp. 650 °C.

Powstaje trójchlorosilan i czterochlorek krzemu:

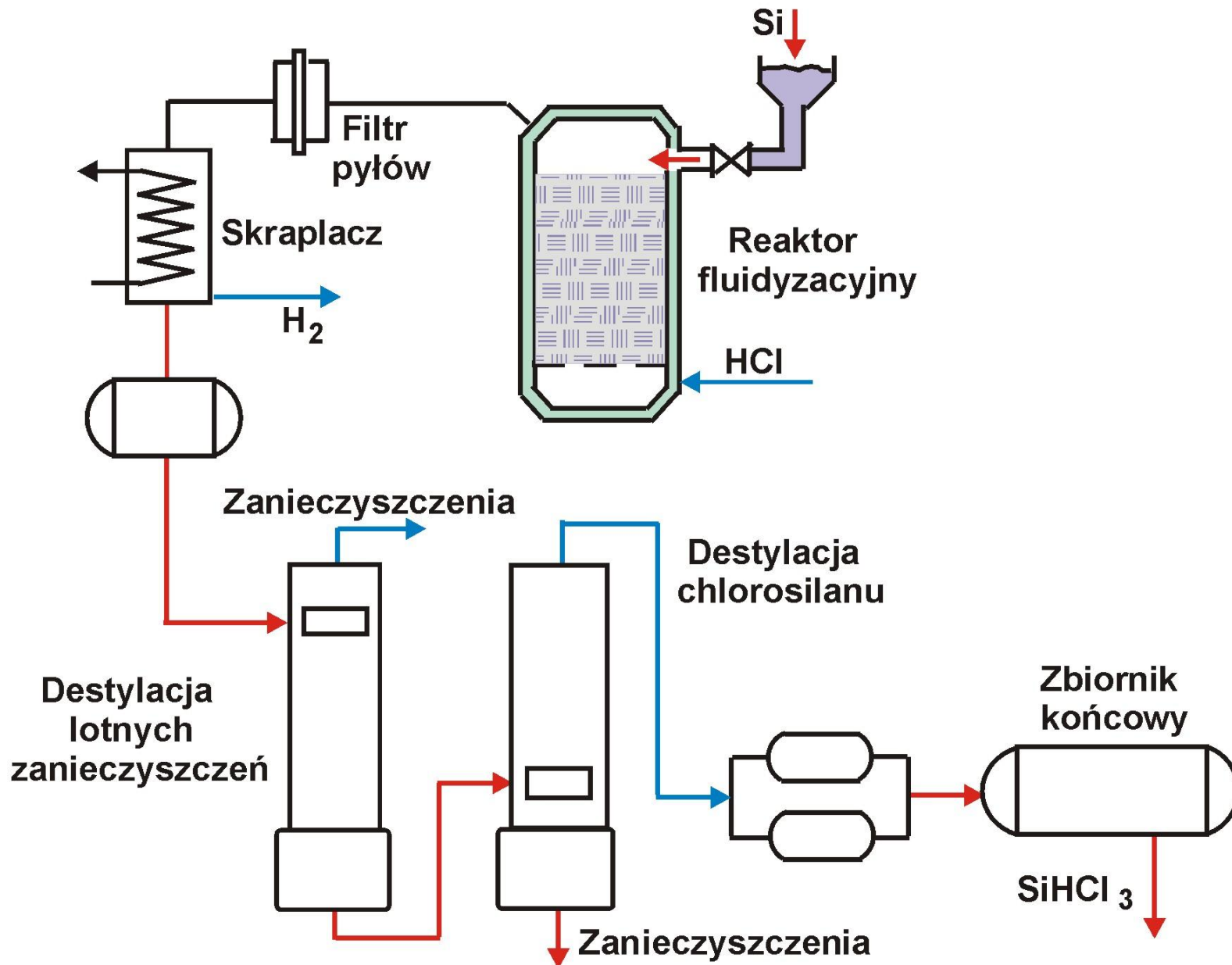
Tworzą się również inne chlorosilany i i związki zanieczyszczeń. Są one usuwane przez dwustopniową destylację, co umożliwia temperatura wrzenia SiHCl_3 : 305 °C.

W pierwszym etapie destylacji odparowane są bardziej lotne zanieczyszczenia.

W drugim etapie odparowany jest chlorosilan.

Aby usunąć bor i fosfor (najbardziej szkodliwe pod względem własności elektrycznych), chlorki boru(III) i fosforu(III) przekształcane są w mniej lotne związki przy pomocy substancji kompleksujących.

Metallurgia Metali Nieżelaznych W. 17.

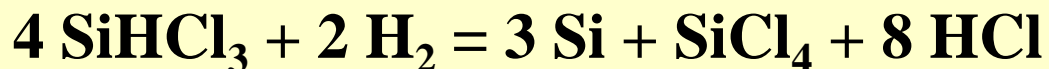

W ten sposób można otrzymać chlorosilan o zawartości boru i fosforu poniżej 1 ppba (ppb atomowo).

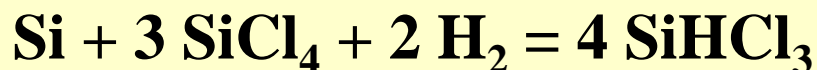
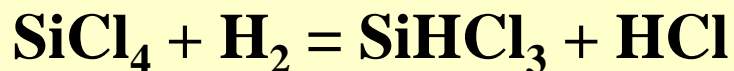
Na ogół prowadzi się proces z użyciem chlorosilanu, który jest bezpieczniejszy w użyciu niż silan.

Z chlorosilanu uzyskuje się następnie krzem metodą CVD (osadzanie z reakcją chemiczną) – Siemens i Halske 1952.

Reakcja silnie endotermiczna, wymaga temperatury pow. 1100 °C:

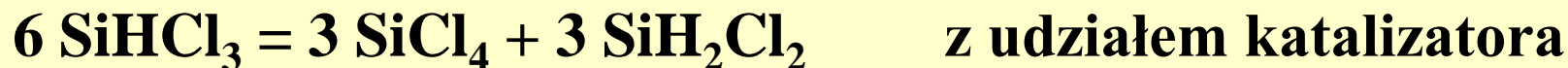
Produkt uboczny SiCl₄ jest częściowo z powrotem przetwarzany w chlorosilan:

Pozostały SiCl_4 używany jest do produkcji bardzo drobnego krzemu, syntetycznego szkła kwarcowego i nici kwarcowych, a także do osadzania warstw krzemowych w elektronice.

Reakcja osadzania z fazy gazowej odbywa się na prętach krzemowych czystości półprzewodnikowej, średnica 8 mm.

Inny wariant metody CVD polega na przetworzeniu SiHCl_3 w SiH_4 :

Reakcja CVD jest rozkładem silanu w temp. pow. 700°C na prętach krzemowych:

Żelazostopy

Produkowane masowo: żelazochrom, żelazokrzem, żelazo-mangano-krzem i żelazonikiel (stanowią 90 % produkcji w UE)

Żelazostopy specjalne: żelazowanad, żelazomolibden, żelazo-wolframo-tytanobor i żelazoniob.

Żelazochrom zawiera 45 – 75 % chromu i 0.01 – 10 % węgla.

Produkuje się go z rudy chromitowej, zawierającej tlenki żelaza i chromu. Chromit jest przeważnie miałki, musi zostać spieczony albo brykietowany.

Żelazochrom wysokowęglowy produkuje się w elektrycznych trójfazowych piecach łukowych. Żelazochrom i żużel spuszczone są do tej samej kadzi, z której żużel przelewa się górną do kadzi żużlowej.

Ważna jest duża czystość reduktora węglowego, ponieważ 60 – 90 % fosforu oraz 15 – 35 % siarki przechodzi do metalu.

Żelazochrom średniowęglowy może być produkowany silikotermicznie z chromitu albo przez odwęglanie żelazochromu wysokowęglowego w konwertorze tlenowym.

Żelazochrom niskowęglowy powstaje w EU jedynie przez redukcję silikotermiczną żużla wapniowo – chromitowego.

Żelazokrzem – do 96 % Si, krzemometal – pow. 96 % Si oraz krzemowapń – 60 – 65 % Si oraz 30 – 35 % Ca.

Surowce: kwarc, koks, inne rodzaje węgla, ruda żelazna (dla żelazokrzemu) oraz wapno (dla krzemowapnia). Żelazostopy te produkowane są w niskoszybowym piecu łukowym

Żelazomangan i krzemomangan

Żelazomangan nisko – (max. 0.5 % C), średnio –(max. 1.5 %) i wysokowęglowy (max. 7.5 % C).

Krzemomangan (max. 2 % C), krzemomangan niskowęglowy (max. 0.05 % C).

Proces bazuje na rudach manganu i żelaza.

Żelazomangan wysokowęglowy może być produkowany zarówno w piecu szybowym (podobny do wielkiego pieca), jak i w bezpośrednim trójfazowym piecu łukowym.

Do redukcji tlenków manganu potrzebna jest wyższa temperatura, niż tlenków żelaza. Zużycie koksu jest duże, więc produkcja w piecu łukowym jest częściej stosowana.

Dodatkowe trudności przy topieniu rud manganowych w piecu elektrycznym:

- parowanie manganu znacznie silniejsze niż żelaza – konieczna dokładna kontrola temperatury,**
- niska oporność wsadu – piec musi pracować przy niższym napięciu, więc dla uzyskania odpowiedniego prądu elektrody muszą mieć większy przekrój. Elektrody te są typu Soederberga.**

Żużel jest zazwyczaj bogaty w mangan (do 30 %) i używany jest do produkcji krzemomanganu.

Żelazomangan średniowęglowy produkuje się albo silikotermicznie, albo przez konwertowanie żelazomanganu wysokowęglowego tlenem. Metoda silikotermiczna wymaga rudy manganu i wapna albo żużla bogatego w mangan i krzemomanganu.

Żelazomangan niskowęglowy jest produkowany w piecu elektrycznym łukowym w procesie silikotermicznym.

Krzemomangan (15 – 35 % Si) produkuje się z rudy manganu i kwarcu albo z żużla bogatego w mangan w piecu elektrycznym łukowym.

Żelazonikiel produkuje się z pierwotnych rud laterytowych o zawartości do 3 % Ni.

Suszenie laterytu i wstępna redukcja tlenków niklu i żelaza odbywa się w piecu obrotowym, a następnie redukcja w piecu elektrycznym.

Recykling złomu akumulatorowego

Złom dzielony jest na dwie frakcje zawierające ołów:

-Metaliczną – głównie ołów w postaci płyt i kratek, niewielkie ilości innych składników akumulatorów (elementy obudowy bakelitowej i przekładek PCV, szlamy) o składzie:

Stop Pb-Sb – 80 – 85 %

Szlamy (PbSO_4 , PbO_2) – 6 – 10 %

Inne (głównie tworzywa sztuczne) – 6 – 10 %.

Średnia wilgotność ok. 4.2 % mas. H_2O .

- Szlamową – głównie siarczan i tlenek ołowiu z nieznacznymi ilościami ołowiu metalicznego i zanieczyszczeń organicznych z obudowy o składzie:

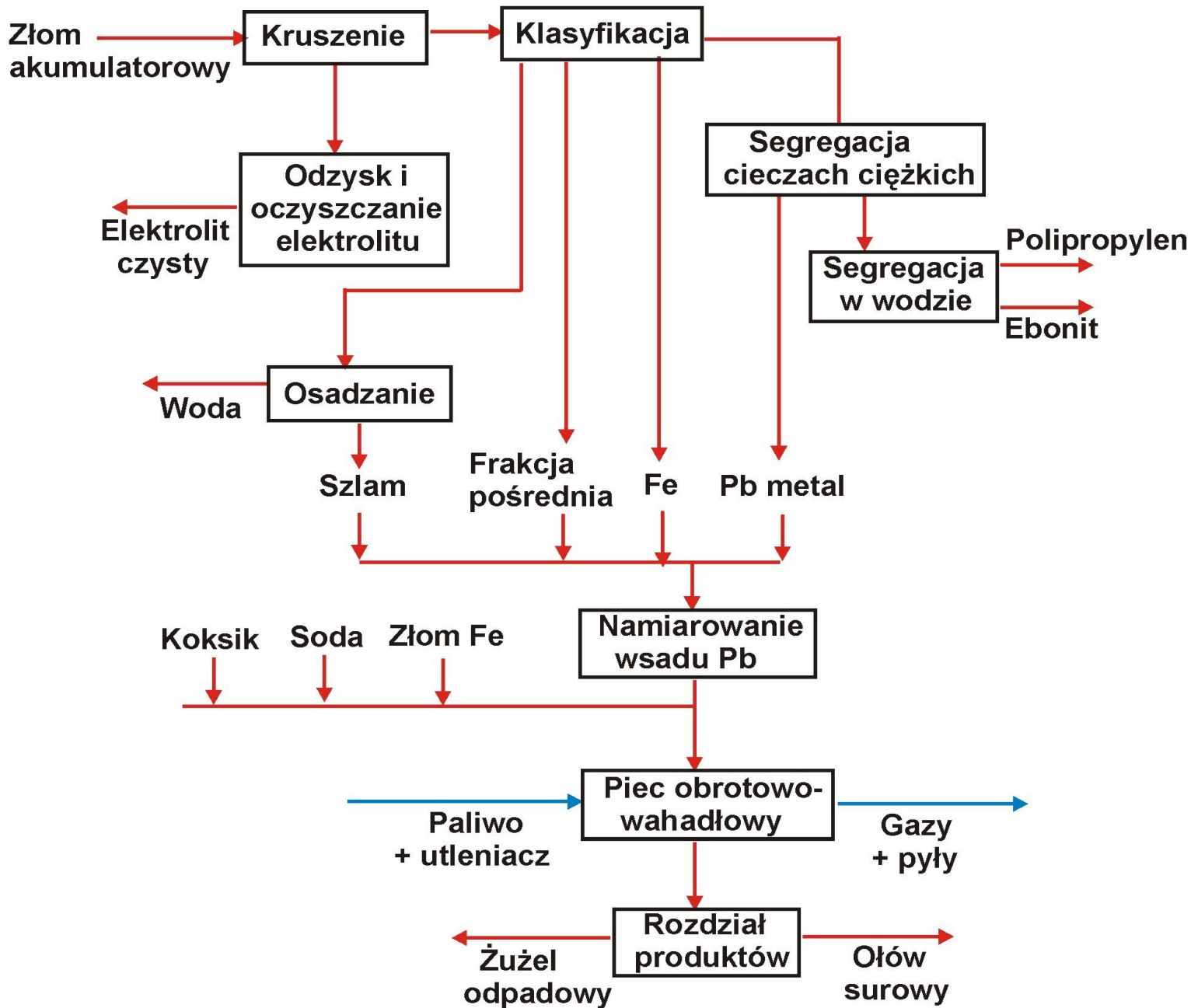
PbSO_4 – 60 – 70 %

PbO_2 – 25 – 30 %

Inne (głównie tworzywa sztuczne) – 8 -12 %.

Średnia wilgotność ok. 18 % H_2O .

Metalurgia Metali Nieżelaznych W. 17.

Piece obrotowo – wahadłowe mają kształt poziomego walca: długość 6 m, średn. zewn. 2.6 m, średn. wewn. 2.05 m.

W obu końcach są otwory o średn. 0.5 m na wprowadzenie palników i odlot gazów.

W środkowej części poboczniczy znajduje się otwór 0.59 m do wprowadzania wsadu oraz spustu ciekłych produktów.

Palniki gazowo – olejowe. Gaz ziemny jest podstawowym paliwem.

Oddzielnie przetapia się frakcję metaliczną i szlamową. Jednorazowy wsad 6.5 – 7 Mg.

Dodatki dla frakcji metalicznej:

Koks 400 kg, soda 300 kg.

Temperatura procesu 1050 – 1150 °C.

Czas przetopu 3 godz. 20 min.

Dodatki do frakcji szlamowej:

Koks 450 kg, soda 400 kg.

Temperatura procesu 900 – 950 °C.

Czas przetopu 3 godz. 40 min.

Produkt z pieca wylewa się do kokili, w której następuje oddzielenie ołowiu od żużla. Odstawanie ciekłych produktów trwa 3 godz.

Produkty

Surowy ołów antymonowy 96.7 – 98.1 % Pb i 1.6 – 2.9 % Sb.

Żużel odpadowy 30 – 40 % Fe, 3 – 10 % Pb, do 13 % Na, do 9 % Cl, a także SiO_2 i Al_2O_3 .

Pyły, które zawierają tlenek ołowiu i są zawracane do procesu.